Załącznik uchwały Nr 628/2026
Zarządu PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.
z dnia 21 lipca 2026 r.

PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A.

Instrukcja dla pracowników posterunków nastawczych

Ir-2

Tekst ujednolicony przeznaczony do użytku wewnętrznego, wprowadzony uchwałą Nr 628/2026 Zarządu PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. z dnia 21 lipca 2026 r.

Regulacja wewnętrzna spełnia wymagania określone w ustawie z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r., poz.1234 z późn.zm.) w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa kolejowego

Właściciel: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.
Wydawca: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.
Centrala Biuro Eksploatacji i Obsługi Pasażerskiej
ul. Targowa 74, 03-734 Warszawa
tel.+48 (22) 47 320 10, fax +48 (22) 47 324 76
www.plk-sa.pl, e-mail: ies@plk-sa.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Modyfikacja, wprowadzenie do obrotu, publikacja, kopiowanie i dystrybucja w celach komercyjnych, całości lub części instrukcji, bez uprzedniej zgody PKP Polskie Linie Kolejowe S. A. - są zabronione

SPIS TREŚCI

Rozdział 1 Postanowienia ogólne ... 4
§ 1 Cel, zakres instrukcji i podstawowe definicje ... 4
§ 2 Obsada posterunków nastawczych ... 5
§ 3 Wyposażenie posterunków ... 6
§ 4 Nadzór, podległość i współpraca ... 9
§ 5 Utrzymanie urządzeń na posterunkach nastawczych ... 9
Rozdział 2 Przyjmowanie, przekazywanie i pełnienie dyżuru oraz zachowanie się w czasie pełnienia dyżuru ... 11
§ 6 Przyjęcie i przekazanie dyżuru ... 11
§ 7 Oddalanie się z posterunku ... 12
§ 8 Kontrola oświetlenia sygnalizatorów i wskaźników ... 13
Rozdział 3 Prowadzenie robót, w urządzeniach ... 14
§ 9 Udzielanie zezwoleń na prowadzenie robót ... 14
§ 10 Zakończenie robót ... 14
§ 11 Zastępcze źródło zasilania ... 15
§ 12 Prowadzenie książki kontroli urządzeń sterowania ruchem kolejowym i dziennika oględzin rozjazdów ... 15
Rozdział 4 Podstawowe wymagania w zakresie bezpieczeństwa pracy ... 16
§ 13 Przestrzeganie porządku ... 16
§ 14 Bezpieczeństwo i higiena pracy ... 17
§ 15 Ergonomia na stanowiskach zdalnego prowadzenia ruchu wyposażonych w monitory ekranowe ... 19
TABELA ZMIAN ... 21

Rozdział 1
Postanowienia ogólne
§ 1
Cel, zakres instrukcji i podstawowe definicje

1. Celem instrukcji jest określenie obowiązków, zasad pracy oraz postępowania pracowników posterunków nastawczych przy prowadzeniu ruchu kolejowego.
2. Instrukcja obowiązuje na liniach kolejowych zarządzanych przez PKP Polskie Linie Kolejowe SA. – zwane dalej PLK SA
3. Szczegółowe postanowienia wynikające z miejscowych warunków, powinny znajdować się w regulaminie technicznym i wewnętrznym rozkładzie jazdy pociągów.
4. Bezpieczeństwo ruchu kolejowego - brak niedopuszczalnego ryzyka szkody w związku z realizacją procesów przewozowych po infrastrukturze kolejowej.
5. Dyspozytor - pracownik bieżącego nadzoru zarządcy infrastruktury, regulujący i koordynujący całokształt pracy związanej z ruchem kolejowym w obrębie wyznaczonego obszaru linii kolejowej lub właściwy pracownik innej jednostki organizacyjnej biorącej udział w transporcie kolejowym, przyjmujący zgłoszenie o zdarzeniu.
6. EDR – Elektroniczny Dziennik Ruchu.
7. Komisja kolejowa - osoba lub zespół osób prowadzących postępowanie w sprawie wypadku lub incydentu, złożony w szczególności z przedstawicieli zarządcy infrastruktury, przewoźnika kolejowego lub użytkownika bocznicy kolejowej, których pracownicy lub pojazdy kolejowe uczestniczyli w wypadku lub incydencie bądź których infrastruktura ma z nimi związek.
8. Lokalne Centrum Sterowania (LCS) - posterunek techniczny z którego steruje się ruchem kolejowym na obszarze zdalnego prowadzenia ruchu.
9. Obszar zdalnego prowadzenia ruchu (LCS) – wydzielony technicznie i organizacyjnie obszar infrastruktury kolejowej, w którym prowadzenie ruchu kolejowego odbywa się zasadniczo z jednego miejsca, tj. z Lokalnego Centrum Sterowania (LCS), przy wykorzystaniu urządzeń zdalnego sterowania.
10. Okręg nastawczy – obszar stacji lub innego posterunku ruchu, na którym urządzenia sterowania ruchem kolejowym obsługiwane są z jednej nastawnicy.
11. Posterunek nastawczy przeznaczony jest do wykonywania czynności związanych bezpośrednio z prowadzeniem ruchu, przy czym
    1) posterunek nastawczy wyposażony w urządzenia nastawcze z funkcją zależności sygnałów na sygnalizatorach od położenia zwrotnic oraz urządzenia blokowe i łączności – jest nastawnią,

2) posterunek nastawczy, którego urządzenia nie mają funkcji, o której mowa w pkt 1, uczestniczący w przygotowaniu dróg przebiegu dla pociągów i manewrów – jest posterunkiem zwrotniczowskim (zwrotniczego).

12. Pojazd kolejowy - pojazd dostosowany do poruszania się na własnych kołach, po torach kolejowych, napędzany w inny sposób niż siłą ludzkich mięśni lub bez napędu.
13. Prowadzenie ruchu kolejowego – zespół wzajemnie powiązanych czynności, występujących w określonym porządku, mających na celu przemieszczanie pojazdów kolejowych na liniach kolejowych.
14. Przewoźnik kolejowy – przedsiębiorca uprawniony do wykonywania przewozów kolejowych, w tym przedsiębiorca świadczący wyłącznie usługę trakcyjną, na podstawie licencji i jednolitego certyfikatu bezpieczeństwa, lub przedsiębiorca uprawniony do wykonywania przewozów kolejowych na podstawie świadectwa bezpieczeństwa.
15. Rozkaz pisemny formalne polecenia wydawane maszynistom w formie pisemnej przez dyżurnych ruchu dla pociągów poruszających się w systemie sterowania ruchem kolejowym klasy B – „SHP”. Służą do przekazywania zezwoleń, poleceń i informacji w sytuacjach odbiegających od normalnych zasad prowadzenia ruchu.
16. Instrukcja europejska – formalne polecenia wydawane maszynistom w formie pisemnej przez dyżurnych ruchu dla pociągów poruszających się w systemie sterowania ruchem kolejowym klasy A – „ERTMS” (ETCS wraz z GSM-R). Służą do przekazywania zezwoleń, poleceń i informacji w sytuacjach odbiegających od normalnych zasad prowadzenia ruchu.
17. Ruch kolejowy - przemieszczanie się pojazdów kolejowych. Do ruchu kolejowego należą jazda pociągów i manewry.
18. SERWO2 – System Elektronicznej Rejestracji i Wydawania Ostrzeżeń Doraźnych.
19. Urządzenia srk - urządzenia sterowania ruchem
20. Zarządca infrastruktury - podmiot odpowiedzialny za zarządzanie infrastrukturą kolejową, jej eksploatację, utrzymanie, odnawianie lub udział w rozwoju tej infrastruktury, a w przypadku budowy nowej infrastruktury, podmiot, który przystąpił do jej budowy w charakterze inwestora.

§ 2
Obsada posterunków nastawczych

1. Obsadę posterunku nastawczego stanowi pracownik lub zespół pracowników zatrudnionych na tym posterunku.
2. Obsada posterunku nastawczego powinna być dostosowana do wielkości oraz rodzaju pracy posterunku.
3. uchylony.

4. Obsadę posterunku nastawczego - w zależności od zakresu i rodzaju pracy posterunku - stanowią: dyżurny ruchu, nastawniczy oraz zwrotniczy.
5. W przypadku wieloosobowej obsady posterunku nastawczego, w regulaminie technicznym należy określić obowiązki poszczególnych pracowników, przy czym obsługa aparatu blokowego, sygnalizatorów, kluczowej skrzyni zależności lub tablicy kluczowej powinna należeć do koordynującego pracę na posterunku.

§ 3

Wyposażenie posterunków

1. Wszystkie posterunki nastawcze muszą być wyposażone w:
   1) aktualne instrukcje:
      a) o prowadzeniu ruchu pociągów Ir-1 (w wersji wydrukowanej),
      b) o prowadzeniu ruchu pociągów z wykorzystaniem systemu ERTMS/ETCS poziom 1 Ir-1a na nastawni wyposażonej w system poziomu 1 (w wersji wydrukowanej),
      c) o prowadzeniu ruchu pociągów z wykorzystaniem systemu ERTMS/ETCS poziom 2 Ir-1b na nastawni wyposażonej w system poziomu 2 (w wersji wydrukowanej),
      d) dla pracowników posterunków nastawczych Ir-2,
      e) o postępowaniu w sprawach poważnych wypadków, wypadków, incydentów oraz trudności eksploatacyjnych na liniach kolejowych Ir-8 (tylko na nastawniach dysponujących),
      f) o użytkowaniu urządzeń radiołączności pociągowej Ir-5, tylko na posterunkach wyposażonych w te urządzenia,
      g) o użytkowaniu urządzeń radiołączności w sieci GSM-R Ir-5a, tylko na posterunkach wyposażonych w te urządzenia,
      h) obsługi przejazdów kolejowych kolejowo-drogowych i przejść Ir-7 (na posterunkach obsługujących przejazdy w wersji wydrukowanej),
      i) o technice wykonywania manewrów Ir-9 (w wersji wydrukowanej),
      j) o postępowaniu przy przewozie koleją towarów niebezpiecznych Ir-16 (w wersji wydrukowanej),
      k) sygnalizacji Ie-1 (w wersji wydrukowanej),
      l) o zasadach eksploatacji i prowadzenia robót w urządzeniach sterowania ruchem kolejowym Ie-5,
      m) obsługi urządzeń sterowania ruchem kolejowym Ie-8, Ie-9, Ie-10 i Ie-20 (zależnie od obsługiwanych na posterunku nastawczym urządzeń),
      n) o oględzinach, badaniach technicznych i utrzymaniu rozjazdów Id-4 (w wersji wydrukowanej),

o) o zapewnieniu sprawności kolei w zimie Ir-17,

p) o kolejowym ratownictwie technicznym Ir-15 (tylko na nastawniach dysponujących),

q) bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach elektroenergetyki kolejowej EBH-1, EBH-1a, EBH-1b i EBH-1c (na zainteresowanych posterunkach),

r) organizacji bezpieczeństwa pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych niskiego napięcia oraz w ich pobliżu Iet-7 (na zainteresowanych posterunkach),

s) teczki zarządzeń antyawaryjnych dla pracowników według branż (R, D, A),

t) inne instrukcje, wytyczne, zarządzenia i regulacje wynikające z charakteru pracy posterunku.

2) dokumentację techniczno-ruchową:

a) regulamin techniczny lub z niego wyciąg,

b) wewnętrzny rozkład jazdy pociągów w postaci EDR na posterunkach w niego wyposażonych, wyciąg z tego rozkładu oraz dodatki do wewnętrznego rozkładu jazdy (dodatki, tylko na nastawniach dysponujących). Na nastawniach posiadających EDR wymagane jest wyposażenie posterunku w wyciąg w wersji papierowej,

c) książkę kontroli urządzeń sterowania ruchem kolejowym / na przejeździe kolejowym/ oraz wprowadzania i odwołania obostrzeń zwaną dalej książką kontroli E-1758,

d) dziennik uszkodzeń urządzeń łączności R-366,

e) dziennik oględzin rozjazdów, skrzyżowań torów w jednym poziomie zwana dalej Dziennik D-831,

f) dziennik ruchu posterunku zapowiadawczego R-146 lub odstępowego R-147,

g) książkę przebiegów R-142 (na zainteresowanych posterunkach nastawczych),

h) dziennik telefoniczny R-138 (tylko na nastawniach dysponujących),

i) bloczki formularzy rozkazów pisemnych oraz instrukcji europejskich (zależnie od potrzeb),

j) inną dokumentację techniczno-ruchową wynikającą z postanowień regulaminu technicznego,

k) książka poleceń ISE.

3) sprzęt:

a) niezbędne, zgodne z zasadami ergonomii umeblowanie - zależne od rodzaju urządzeń srk i łączności,

b) zegar,

c) środki pomocnicze - odpowiednie do konstrukcji urządzeń srk,

d) zapasowe spony iglicowe i zamki zwrotnicowe (danego typu) w ilości wskazanej w regulaminie technicznym,

e) klucze zapasowe do zwrotnic, wykolejnic lub urządzeń sygnałowych zamykanych na zamki, umieszczone w szafkach lub na tablicach,

f) korby do ręcznego przestawiania zwrotnic w ilości co najmniej jedna danego typu napędu na każdy okręg nastawczy - na nastawniach z elektrycznym nastawianiem zwrotnic,

g) drągi stalowe do przestawiania zwrotnic scentralizowanych nie wyposażonych w koziołki latarniowe co najmniej jeden na każdy okręg nastawczy,

h) drążek włączający - w nastawniach mechanicznych,

i) co najmniej dwie tarcze zatrzymania i dwie tarcze ostrzegawcze przenośne (tarcze ostrzegawcze na nastawniach przylegających bezpośrednio do szlaku),

j) reflektor zewnętrzny, przybory sygnałowe: latarka, trąbka sygnałowa, chorągiewka i w razie potrzeby lampa sygnałowa (24 V), według potrzeb określonych w regulaminie technicznym,

k) uchylony,

l) oświetlenie zastępcze,

m) sprzęt przeciwpożarowy wynikający z odrębnych przepisów,

n) apteczkę,

o) skrobaczkę, łopatę żelazną, szczotki i miotły do czyszczenia zwrotnic oraz kliny zastawcze, kliny zwrotnicowe, smar do smarowania zwrotnic,

p) płozy hamulcowe do zabezpieczenia pojazdów kolejowych przed zbiegnięciem w ilości i typu wskazanej w regulaminie technicznym (nie mniej niż dwie),

q) osprzęt do naftowego i gazowego oświetlenia sygnalizatorów i wskaźników (według zapisu w regulaminie technicznym),

r) klucze do przykręcania śrub w rozjazdach,

s) płytki do kontroli przylegania iglicy do opornicy oraz do kontroli zamknięć nastawczych,

t) sprzęt informatyczny, wynikający z charakteru zadań nałożonych w regulaminie technicznym na personel obsługi oraz środki czystości i materiały przeznaczone do czyszczenia powierzchni monitorów i ekranów,

u) skrzynkę narzędziową wyposażoną w niezbędne narzędzia, wskazane w regulaminie technicznym,

v) inny sprzęt przewidziany w regulaminie technicznym (np. ochrony osobistej, itp.).

w) awaryjne źródło zasilania, do którego podłączony będzie co najmniej komputer dyżurnego ruchu, na którym znajduje się EDR oraz drukarka zapewniające zasilanie urządzeń przez minimum 2 godziny przy maksymalnym obciążeniu lub do czasu uruchomienia zespołu spalinowo-elektrycznego.

2. Na posterunku nastawczym powinien znajdować się „Wykaz przepisów i instrukcji" przydzielonych do użytku oraz spis inwentarza.

§ 4

Nadzór, podległość i współpraca

1. Czynności związane z prowadzeniem ruchu kolejowego, określone regulaminem technicznym, pracownik posterunku nastawczego wykonuje samodzielnie, za ich prawidłowe i bezpieczne wykonanie ponosi odpowiedzialność i nikt nie może ingerować w jego działania, chyba że działania te zmierzają do powstania zagrożenia bezpieczeństwa ruchu kolejowego.
2. Poleceń wydawanych przez dyżurnego ruchu związanych z ruchem kolejowym nie wolno zmieniać ani odwoływać bez jego zgody, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu ruchu kolejowego.
3. Dyżurny ruchu dysponujący koordynuje działania wszystkich pracowników jednostek biorących udział w procesie przewozowym na zarządzanym terenie. Może on wydawać polecenia związane z prowadzeniem ruchu kolejowego pracownikom tych jednostek.
4. Dyżurnemu ruchu mogą również podlegać wyznaczeni regulaminem technicznym pracownicy przewoźnika kolejowego.
5. Zakres czynności i obowiązki pracowników wymienionych w ust. 5 należy określić w regulaminie technicznym.
6. Dyżurny ruchu współpracuje z dyspozytorem w obszarze wzajemnych kompetencji.
7. uchylony.

§ 5

Utrzymanie urządzeń na posterunkach nastawczych

1. Pracownicy posterunków nastawczych utrzymują urządzenia sterowania ruchem kolejowym w zakresie podanym w *Instrukcji o zasadach eksploatacji i prowadzenia robót w urządzeniach sterowania ruchem kolejowym Ie-5 (E-11).*
2. Na urządzeniach, jak również w pomieszczeniach naprężaczy, siłowni itp. nie wolno przechowywać żadnych przedmiotów nie mających bezpośredniego związku z pracą urządzeń.
3. Jeżeli na posterunku jest zatrudnionych kilku pracowników, podział czynności w zakresie utrzymania urządzeń określa regulamin techniczny.
4. Wszystkie dostępne części obsługiwanych urządzeń należy codziennie obejrzeć i sprawdzić, a stwierdzone uszkodzenia i nieprawidłowości w działaniu odnotować w dokumentacji techniczno-ruchowej i zgłosić niezwłocznie uprawnionemu pracownikowi.
5. Pracownicy posterunków nastawczych dokonują oględzin rozjazdów, w czasie wskazanym w regulaminie technicznym. Oględziny rozjazdów mogą być wykonywane przez innego wyznaczonego pracownika, ale stwierdzenie ich wykonania należy do obowiązków pracownika danego posterunku nastawczego.
6. Zakres i terminy oględzin rozjazdów określa *Instrukcja o oględzinach, badaniach technicznych i*

utrzymaniu rozjazdów Id-4 oraz modułu D2 Diagnostyka – dozorowanie Instrukcji Id-1

7. uchylony.
8. W przypadku zauważenia jakichkolwiek usterek w działaniu rozjazdów należy niezwłocznie uczynić odpowiednią adnotację w dzienniku D-831, a rozjazd w razie potrzeby zabezpieczyć sponą iglicową, zamkiem zwrotnicowym lub uniwersalnym zamkiem zwrotnicowym (zabudowanym w rozjeździe) niezwłocznie powiadomić dyżurnego ruchu dysponującego.
9. Pracownicy posterunku lub inni wyznaczeni pracownicy oświetlają naftowymi lub gazowymi latarniami sygnalizatory i wskaźniki, a także utrzymują w czystości te latarnie.
10. Oświetlenie latarń zwrotnicowych i sygnałowych, powinno być dokonywane w czasie wskazanym w regulaminie technicznym lub jeżeli widoczność sygnałów z wymaganej odległości jest utrudniona. Latarń sygnałowych oświetlanych gazem propan w porze dziennej nie wygasza się.

Rozdział 2
Przyjmowanie, przekazywanie i pełnienie dyżuru oraz zachowanie się w czasie pełnienia dyżuru
§ 6
Przyjęcie i przekazanie dyżuru

1. Czas zmiany pracowników na posterunkach nastawczych należy ustalić w regulaminie technicznym.
2. Zgłaszanie się do pracy lub przebywanie na obszarze kolejowym zarządzanym przez PLK SA po użyciu alkoholu i/lub pod wpływem środków działających podobnie do alkoholu, pełnienie dyżuru pod wpływem substancji działających negatywnie na sprawność psychofizyczną człowieka, bądź posiadanie przedmiotów, które mogą być lub były użyte do zażycia narkotyków lub substancji pochodnych jest zabronione.
3. Zabrania się przekazywania dyżuru pracownikowi będącemu w stanie po użyciu alkoholu i/lub pod wpływem środków działających podobnie do alkoholu. O zaistniałym fakcie należy niezwłocznie powiadomić przełożonego.
4. Pracownikowi pełniącemu czynności związane z ruchem kolejowym nie wolno opuścić miejsca pracy przed przekazaniem dyżuru przyjmującemu. W przypadku nie przybycia we właściwym czasie pracownika zmieniającego, należy fakt ten zgłosić przełożonemu i zastosować się do jego poleceń.
5. Przekazanie i przyjęcie dyżuru na posterunku odbywa się w sposób określony w regulaminie technicznym.
6. Przekazujący powinien poinformować przyjmującego dyżur o:
   1) wszelkich odchyleniach od rozkładu jazdy pociągów,
   2) stanie zajętości i zamknięciu torów stacyjnych i szlakowych,
   3) stanie rozjazdów,
   4) stanie urządzeń sterowania ruchem kolejowym (usterki, stan plomb, zamknięć, liczników, itp.), wprowadzonych obostrzeniach w sposobie prowadzenia ruchu, stanie sieci trakcyjnej, sprzętu informatycznego oraz urządzeń łączności,
   5) prowadzonych pracach przy urządzeniach wymienionych w pkt 3 i 4 oraz robotach torowych mających wpływ na sposób prowadzenia ruchu lub wymagających szczególnej ostrożności,
   6) obowiązujących ostrzeżeniach doraźnych,
   7) kursowaniu pojazdów pomocniczych,
   8) sytuacji w pracy manewrowej,
   9) zaległej pracy i wydanych względnie otrzymanych poleceniach, których jeszcze nie wykonano,
   10) wszelkich wydarzeniach i okolicznościach mających wpływ na bezpieczeństwo ruchu

kolejowego.

7. Przyjmującemu dyżur należy przekazać znajdującą się na posterunku nastawczym dokumentację techniczno-ruchową, instrukcje i inwentarz.
8. Przyjmujący dyżur powinien zapoznać się z treścią wszystkich zapisów w dokumentacji, dokonać oględzin wewnętrznych urządzeń, a w razie potrzeby zażądać dodatkowych wyjaśnień.
9. Przekazanie i przyjęcie dyżuru należy zanotować we wszystkich dziennikach ruchu i w książce przebiegów, a na posterunkach nastawczych, które ich nie prowadzą w dzienniku telefonicznym lub dokumentacji określonej w regulaminie technicznym. Należy podać dokładny czas oraz datę przekazania i przyjęcia dyżuru; czas ten musi być taki sam w każdym z dokumentów. Zapisy te powinni potwierdzić podpisem pracownik przekazujący i przyjmujący dyżur. Wylogowanie oraz zalogowanie się do wszystkich systemów zainstalowanych na danych posterunku nastawczym w czasie pełnienia dyżuru nie wymaga przekazania i przyjęcia dyżuru w dokumentacji techniczno-ruchowej.
10. Pracownikowi przyjmującemu dyżur nie wolno wykonywać żadnych czynności związanych z prowadzeniem ruchu, do czasu przyjęcia przez niego dyżuru, potwierdzonego podpisem. Po złożeniu podpisów przez przekazującego i przyjmującego dyżur czynności tych nie wolno wykonywać pracownikowi, który dyżur przekazał. Wyjątek stanowi konieczność zapobiegnięcia zagrożeniom.
11. W przypadku, gdy istnieją przeszkody uniemożliwiające przepisowe przekazanie dyżuru lub zachowanie pracownika, który powinien go przekazać budzi zastrzeżenia - przyjmujący zgłasza o tym przełożonemu i przyjmuje dyżur.
12. W razie stwierdzenia przez przekazującego dyżur, że istnieją przeszkody uniemożliwiające prawidłowe przekazanie dyżuru lub zachowanie pracownika, który powinien go przyjąć budzi zastrzeżenia – zdający dyżur zgłasza o tym przełożonemu, nie przekazuje dyżuru i postępuje zgodnie z poleceniem przełożonego. W takiej sytuacji obowiązki dyżurnego może przyjąć inny pracownik posiadający wymagane kwalifikacje i autoryzację na danym posterunku nastawczym.
13. Na posterunkach czynnych okresowo w ciągu doby, przekazywanie dyżuru przed przerwą i przyjęcie dyżuru po przerwie odbywa się tylko pisemnie, z zachowaniem zasad treści ust. 9.

§ 7

Oddalanie się z posterunku

1. Podczas pełnienia dyżuru, pracownikom pozostającym w dyspozycji dyżurnego ruchu dysponującego, nie wolno oddalać się z posterunku bez uzyskania zgody dyżurnego ruchu dysponującego.
2. W czasie chwilowej nieobecności na posterunku z jednoosobową obsadą, wywołanej potrzebą związaną z pracą lub fizjologiczną, należy zamknąć pomieszczenie i zabrać klucz ze sobą po

uprzednim zgłoszeniu o tym:

1) dyżurny ruchu dysponujący - dyspozytorowi oraz dyżurnym ruchu sąsiednich posterunków zapowiadawczych;

Obsługiwane przez posterunek nastawczy semafory powinny w tym czasie wskazywać sygnał „Stój", a w przypadku obsługujących przejazdy kolejowo – drogowe i przejścia dla pieszych ustawienie rogatek w położenie zasadnicze zgodnie z regulaminem obsługi przejazdu kolejowo – drogowego lub przejścia dla pieszych, wcześniej upewniwszy się, u dyżurnych ruchu obu sąsiednich posterunków zapowiadawczych, że nie został wyprawiony pociąg w tym kierunku.

3. W razie zachorowania pracownika pełniącego dyżur na posterunku, pracownik ten powinien o tym zawiadomić:

   1) dyżurny ruchu dysponujący – zawiadowcę, naczelnika sekcji lub jego zastępcę;

   2) pozostali pracownicy - dyżurnego ruchu dysponującego.

   Pracownik pozostaje na posterunku do czasu przybycia innego zastępującego pracownika posiadającego wymagane kwalifikacje i autoryzację na danym posterunku nastawczym, chyba że stan jego zdrowia wymaga niezwłocznego udzielenia pomocy medycznej. W nagłych przypadkach zawiadowca, naczelnik sekcji lub jego zastępca, o ile posiada wymagane kwalifikacje i autoryzację, powinien przejąć obowiązki dyżurnego ruchu dysponującego do czasu przybycia innego dyżurnego. Ewentualne zastępstwo pozostałych pracowników wyznacza dyżurny ruchu w porozumieniu z zawiadowcą, naczelnikiem sekcji lub jego zastępcą.

§ 8
Kontrola oświetlenia sygnalizatorów i wskaźników

1. Pracownik posterunku nastawczego, powinien w swoim okręgu nastawczym zwracać uwagę na prawidłowe oświetlenie sygnalizatorów i wskaźników oraz powtarzaczy w pomieszczeniu nastawni.
2. W czasie dyżuru należy jak najczęściej (w porze ciemnej), niemniej jednak niż raz przed północą i raz po północy sprawdzać oświetlenie semaforów kształtowych. Do sprawdzenia można wykorzystać urządzenia radiołączności.
3. Wynik przeprowadzania kontroli oświetlenia sygnalizatorów i wskaźników, należy odnotować w dzienniku ruchu lub książce przebiegów.

Rozdział 3
Prowadzenie robót, w urządzeniach

§ 9
Udzielanie zezwoleń na prowadzenie robót

1. Bez zezwolenia dyżurnego ruchu dysponującego nie wolno przystępować do robót zarówno torowych, sieciowych i w urządzeniach srk.
2. Po dokonaniu przez uprawnionego pracownika zapisów w odpowiedniej dokumentacji (książka kontroli E-1758, dziennik D-831), pracownik posterunku nastawczego przyjmuje zapis do wiadomości przez złożenie podpisu. Należy zwracać uwagę, aby w zapisie było dokładnie określone w jakich urządzeniach mają być prowadzone roboty oraz jakie ograniczenia lub obostrzenia spowodują.
3. Treść zapisu pracownik posterunku nastawczego przekazuje do wiadomości dyżurnemu ruchu.
4. Jeżeli dyżurny ruchu wyrazi zgodę na prowadzenie robót, należy najpierw wprowadzić żądane przez uprawnionego pracownika obostrzenia, jeżeli są wymagane, a następnie przy zapisie pracownika uprawnionego do prowadzenia robót dokonać zapisu zezwalającego na rozpoczęcie robót i informację o wprowadzonych obostrzeniach.
5. Jeżeli dyżurny ruchu nie zezwoli na rozpoczęcie robót lub zezwoli na ich wykonanie w innym czasie, należy umieścić o tym odpowiedni zapis.

§ 10
Zakończenie robót

1. Po zakończeniu robót uprawnieni pracownicy powinni dokonać o tym zapisów w tej samej dokumentacji, w której odnotowali rozpoczęcie robót, ze wskazaniem czy wprowadzone uprzednio ograniczenia lub obostrzenia mogą być odwołane.
2. Pracownik posterunku nastawczego powinien sprawdzić czy na urządzeniach, w których prowadzone były roboty założone zostały plomby i czy urządzenia te zostały przepisowo zamknięte. Pracownik posterunku powinien zgłosić o tym dyżurnemu ruchu dysponującemu, który po spełnieniu warunków przewidzianych instrukcją o prowadzeniu ruchu pociągów Ir-1, dokona odwołania obostrzeń.
3. Fakt odwołania obostrzeń pracownik posterunku nastawczego odnotowuje w książce przebiegów, dzienniku ruchu i książce kontroli E-1758.
4. Jeżeli po zakończeniu robót w określonym dniu obostrzenia lub ograniczenia nie mogą być odwołane, zapis ten przyjmują do wiadomości kolejno pracownicy posterunku nastawczego wszystkich zmian. To samo dotyczy zapisu o przywróceniu stanu normalnego.
5. Przy prowadzeniu robót na podstawie tymczasowego regulaminu należy zwracać szczególną uwagę, aby na czas robót wprowadzone zostały wszystkie dodatkowe zabezpieczenia przewidziane tymczasowym regulaminem.
6. Jeżeli tymczasowy regulamin przewiduje wprowadzenie dodatkowych zabezpieczeń (zamki

kluczowe, wykolejnice, tablice zależności itp.), to bez założenia tych urządzeń nie wolno pozwolić na przystąpienie do robót.

7. Wprowadzenie dodatkowych urządzeń srk i zmian w istniejących urządzeniach srk powinno być odnotowane w części II książki kontroli E-1758, a pracownicy obsługi powinni być doraźnie przeszkoleni z umiejętności obsługi tych urządzeń, co poświadczają swoimi podpisami obok zapisu o zainstalowaniu dodatkowych urządzeń.

§ 11

Zastępcze źródło zasilania

1. W każdym pomieszczeniu, gdzie znajduje się awaryjne źródło zasilania (agregat, przetwornica itp.), powinna być umieszczona na widocznym miejscu instrukcja obsługi tych urządzeń.
2. Pracownicy posterunku nastawczego powinni być przeszkoleni teoretycznie i praktycznie z umiejętności obsługi urządzeń wchodzących w skład awaryjnego źródła zasilania.

§ 12

Prowadzenie książki kontroli urządzeń sterowania ruchem kolejowym i dziennika oględzin rozjazdów

1. Na posterunku nastawczym wyposażonym w urządzenia sterowania ruchem kolejowym powinna znajdować się książka kontroli E-1758. Na każdym posterunku, w rejonie którego dokonuje się oględzin i konserwacji rozjazdów powinien znajdować się Dziennik D-831.
   Na nastawni zdalnego sterowania LCS, na której znajduje się kilka komputerowych stanowisk obsługi dyżurnych ruchu odcinkowych, którzy dysponują własnymi obszarami zdalnego sterowania, to dla tych stanowisk przydziela się oddzielną książkę kontroli E-1758. Niezależnie od tego na każdej nastawni miejscowej powinna znajdować się książka kontroli E-1758, która będzie służyła do dokonywania zapisów w czasie otwarcia tego posterunku.
   Odrębne Dzienniki D-831 powinny być założone dla każdego posterunku ruchu należącego do obszaru zdalnego prowadzenia ruchu i znajdować się na nastawni zdalnego sterowania. Niezależnie od tego dla każdego posterunku technicznego (a więc również na nastawni miejscowej) obsługującego rozjazdy należy założyć Dziennik D-831 i prowadzić go z chwilą otwarcia posterunku.

Rozdział 4
Podstawowe wymagania w zakresie bezpieczeństwa pracy
§ 13
Przestrzeganie porządku

1. Pracownik posterunku nastawczego w miarę możliwości powinien w zasięgu widoczności z posterunku:
   1) przestrzegać, aby osoby nieuprawnione nie przebywały w okręgu nastawczym oraz w pomieszczeniach posterunku,
   2) przestrzegać, aby nie były wykonywane roboty w okręgu nastawczym bez pozwolenia naczelnika sekcji lub dyżurnego ruchu,
   3) reagować przed kradzieżą i uszkodzeniem urządzenia i mienie na wyznaczonym terenie,
   4) przestrzegać, aby na przejazdach kolejowo-drogowych, torach i międzytorzach w granicach okręgu nie było przedmiotów zbędnych,
   5) przestrzegać, aby przy torach kolejowych nie składowano bez zgody naczelnika sekcji eksploatacji żadnych przedmiotów, a złożone lub składowane przedmioty odsunięte były na odległość zapewniającą bezpieczeństwo przejeżdżającego taboru i bezpieczeństwo pracowników zajętych czynnościami związanymi z manewrami i ruchem pociągów,
   6) przestrzegać, aby nie odstawiać na postój: maszyn torowych, pojazdów pomocniczych i zajętych przez ludzi wagonów mieszkalnych na tory nie przeznaczone do tego celu.
2. Ponadto należy zwracać uwagę, aby:
   1) pojazdy trakcyjne nie zanieczyszczały torów i międzytorzy,
   2) ramię żurawia po naborze wody zostało ustawione równolegle do osi toru, unieruchomione w tym położeniu i zamknięte,
   3) na urządzeniach nastawczych, blokowych, w szafach i innych pomieszczeniach nie było przedmiotów zbędnych, nie wchodzono na tory poza czynnymi przejazdami kolejowo-drogowymi, nie przejeżdżano lub przechodzono w czasie, gdy rogatki są zamknięte,
   4) nie dokonywano samowolnego podnoszenia rogatek przez osoby niepowołane,
   5) miejsca przeznaczone do przechodzenia osób w okresie zimowym były odpowiednio utrzymane.
3. O wszelkich nieprawidłowościach, których pracownik posterunku nastawczego nie może usunąć we własnym zakresie, należy niezwłocznie zgłosić dyżurnemu ruchu dysponującemu, który z kolei powiadamia Naczelnika Sekcji Eksploatacji.

§ 14
Bezpieczeństwo i higiena pracy

Część I. Bezpieczeństwo i higiena pracy

1. Pracownik posterunku nastawczego powinien dbać o własne bezpieczeństwo w czasie wykonywania swoich obowiązków oraz przebywania na terenie kolejowym, a także w miarę możliwości zwracać uwagę na bezpieczeństwo innych pracowników.
2. Przy przekładaniu dźwigni zwrotnicy scentralizowanej należy stać do niej bokiem trzymając ją pewnie i zwracać uwagę, aby w przypadku zerwania pędni dźwignia nie została wyrwana z ręki i nie uderzyła obsługującego.
3. Przy przekładaniu zwrotnicy (wykolejnicy) niescentralizowanej, pracownik powinien być zwrócony przodem lub bokiem do toru, w którym znajduje się przestawiana zwrotnica (wykolejnica) i ustawić się w bezpiecznej odległości od toru.
4. Przy podnoszeniu ciężarów naprężnych oraz po ich podniesieniu i podparciu lub zawieszeniu nie wolno wchodzić lub przechodzić pod nimi.
5. Dla zabezpieczenia przy czyszczeniu zwrotnic od niespodziewanego przełożenia zwrotnicy zdalnie nastawianej, należy każdorazowo zabezpieczyć iglicę odlegającą klinem zwrotnicowym. W tym celu, stojąc po stronie odsuniętej iglicy, wkłada się z góry klin zwrotnicowy w ostrzu iglicy, a następnie przesuwa w stronę osady iglic tak, by swoimi czołowymi krawędziami dolegał ściśle do iglicy i opornicy. Uchwyt klina zwrotnicowego powinien spoczywać na górnej powierzchni iglicy odsuniętej.
6. Zabrania się zakładania klina zwrotnicowego od strony opornicy i opierania uchwytu klina na opornicy. Wyjmowanie klina należy dokonywać w odwrotnej kolejności. W czasie znajdowania się klina między iglicą, a opornicą można dopuścić jazdę taboru pod warunkiem prawidłowego założenia klina.
7. Celem zwiększenia bezpieczeństwa osobistego pracowników zatrudnionych przy konserwacji, oczyszczaniu, oględzinach i naprawie zwrotnic oraz urządzeń srk, pracownik posterunku powinien zwracać uwagę, aby zatrudnieni w nadzorowanym rejonie pracownicy byli ubrani w odzież ostrzegawczą koloru pomarańczowego z elementami odblaskowymi oraz w czasie pracy przy zwrotnicach scentralizowanych stosowali kliny zwrotnicowe. W czasie wykonywania prac przy rozjazdach przez konserwatora, na odpowiedniej dźwigni zwrotnicowej należy zawiesić tabliczkę z napisem: „Uwaga konserwator na rozjazdach”.
8. O zbliżaniu się pociągu do miejsca wykonywania robót pracownik posterunku nastawczego powinien powiadamiać zatrudnionych na torach pracowników ustalonym sposobem powiadamiania.
9. W przypadku zbliżania się pojazdu kolejowego należy w odpowiednim czasie zejść z toru w

miejsce bezpieczne.

Część II. Poruszanie się po torach

1. Przed przejściem przez tory należy sprawdzić, czy nie ma przeszkód do przejścia i przechodzić przez tory prostopadle do ich osi. Nie wolno przechodzić po główkach szyn.
2. Przy przechodzeniu przez tory zastawione pojazdami kolejowymi należy korzystać z pomostów hamulcowych, przerw między stojącymi pojazdami, o ile odległość między nimi wynosi co najmniej 20 m lub obejść stojące pojazdy kolejowe przechodząc przez tor w odległości co najmniej 10 m od ostatniego pojazdu.
3. Nie wolno przechodzić przez tory bezpośrednio przed nadjeżdżającym, jak i bezpośrednio za przejeżdżającym pociągiem lub pojazdem kolejowym
4. Nie wolno przechodzić pod pojazdami kolejowymi oraz po ich zderzakach i sprzęgach.
5. Nie wolno przebywać na międzytorzu w czasie jazdy pociągów po obu torach, jeżeli odległość między osiami tych torów jest mniejsza niż 5 m. Podczas przejazdu taboru należy stać na poboczu w odległości większej niż 2m lub w bezpiecznym międzytorzu.
6. Należy unikać chodzenia po rozjazdach, a szczególnie przy ich scentralizowanym nastawianiu. W przypadku koniecznej potrzeby przejścia przez rozjazd nie stawiać stopy na główkach szyn, pomiędzy iglicą i opornicą, ani na innych ruchomych częściach rozjazdu i napędu.
7. Zabrania się chodzenia po hamulcach torowych i innych urządzeniach będących częścią automatycznego sterowania.
8. Nie wolno przechodzić między torem kolejowym, po którym dokonywane są manewry, a rampami, magazynami, wagami itp. obiektami przylegającymi do tego toru.
9. Nie wolno stać lub chodzić po materiałach zgromadzonych na międzytorzach do wymiany nawierzchni względnie budowy urządzeń oraz po materiałach i przedmiotach pozostałych po dokonywanych robotach, jak również po kopcach śniegu, lodu, piasku, żwiru, kamieni itp.
10. Należy zachować szczególną ostrożność w miejscach robót z uwagi na możliwość występowania niezabezpieczonych wykopów ziemnych.
11. Przebywanie w osi toru lub skrajni taboru dozwolone jest wyłącznie w przypadkach konieczności wykonania niezbędnych czynności po upewnieniu się, że nie nadjeżdża żaden tabor.

Część III. Zachowanie ostrożności na torach zelektryfikowanych

1. Jeżeli pojazdy kolejowe znajdują się na torze, nad którym zawieszona jest sieć jezdna nie wolno wchodzić ani przebywać na pojazdach kolejowych, a także na przewożonych na wagonach odkrytych ładunkach, jeżeli wysokość ładunku jest większa niż 1 m licząc od podłogi wagonu.

2. Nie wolno przechodzić przez pomosty hamulcowe na wagonach ani przebywać na nich, o ile pomost jest wyniesiony wyżej niż 1 m od poziomu podłogi pojazdu kolejowego, a także wchodzić na drabinki pojazdów kolejowych.

3. Nie wolno dotykać przewodów trakcyjnych i innych urządzeń połączonych z tymi przewodami.

Nie wolno dotykać tych urządzeń jakimikolwiek przedmiotami i narzędziami. Bezpieczna odległość od takich przewodów i urządzeń wynosi 1.4 m. Zabrania się dotykania połączeń elektrycznych (kable, linki, łączniki) sieci powrotnej oraz urządzeń elektrycznego ogrzewania rozjazdów.

4. Nie wolno wchodzić na konstrukcje wsporcze sieci jezdnej (słupy, bramki), na których zawieszone są przewody trakcyjne i elektroenergetyczne.
5. W razie zauważenia zerwanych przewodów sieci trakcyjnej oraz przewodów linii elektroenergetycznych nie wolno zbliżać się do nich na odległość mniejszą niż 10 m. Analogicznie, w przypadku zerwanych połączeń elektrycznych (linki) sieci powrotnej. O zauważonej awarii sieci należy powiadomić dyżurnego ruchu oraz dyspozytora zasilania elektroenergetycznego.
6. Z uwagi na możliwość wystąpienia awarii sieci trakcyjnej występującą głównie podczas trudnych warunków atmosferycznych (opady śniegu, oblodzenie sieci, silne wiatry) i możliwość porażenia prądem, należy zachować szczególną ostrożność w trakcie wykonywania manewrów na torach zelektryfikowanych.

§ 15
Ergonomia na stanowiskach zdalnego prowadzenia ruchu wyposażonych w monitory ekranowe

1. Wyposażenie stanowiska pracy oraz sposób rozmieszczenia elementów tego wyposażenia nie może powodować podczas pracy nadmiernego obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego i (lub) wzroku oraz być źródłem zagrożeń dla pracownika.
2. Pracownik powinien mieć zapewnioną odpowiednią przestrzeń pracy, w taki sposób, aby wszystkie elementy tj., biurko, krzesło itp. zapewniało wygodną pozycję pracy i swobodę ruchów;
3. Dla zapewnienia komfortu pracy wzrokowej należy zapewnić odpowiednie oświetlenie w zależności od rodzaju wykonywanej pracy, ograniczając olśnienie w szczególności przez zastosowanie odpowiednich opraw oświetleniowych oraz usytuowanie względem, okien lub ścian.
4. Dla stanowisk na posterunkach zdalnego prowadzenia ruchu wyposażonych w wiele monitorów ekranowych należy zapewnić rozmieszczenie według ich priorytetu z podziałem na trzy strefy:
   1) strefa I Sterowanie – obejmuje monitory ekranowe, wykorzystywane bezpośrednio do prowadzenia ruchu kolejowego oraz sterowania urządzeniami, umożliwiające bieżącą ocenę sytuacji operacyjnej i reagowanie na sytuacje awaryjne (np. nastawnica),
   2) strefa II Zarządzanie –obejmuje monitory ekranowe o wysokim znaczeniu, lecz nie wymagające stałej obserwacji, wykorzystywane do analizy sytuacji ruchowej, planowania działań oraz wspomagania decyzji operacyjnych (np.: EDR, urządzenia systemu łączności kolejowej, urządzeń radiotelekomunikacji itp.),
   3) strefa III Systemy wspomagające – obsługiwane lub obserwowane w przypadku sygnalizacji zdarzenia obejmujące systemy wspomagające (w tym urządzenia DSAT, DSAP, CCTv (TVu), SKP, UZK, EOR).

Stanowiska operatorskie powinny być konfigurowane w taki sposób, aby rozmieszczenie monitorów o podobnej luminacji były umieszczane w jednej linii (strefie) w taki sposób, aby nie powodowały dyskomfortu pracy. Zalecane jest by monitory ekranowe systemów wspomagających, które nie wymagają stałej obserwacji, mogły być wygaszone w trybie normalnej pracy o ile posiadają funkcje automatycznego wzbudzenia w przypadku alarmu (zdarzenia awaryjnego), a rejestracja odbywa się w sposób ciągły. Monitory ekranowe strefy II i III powinny być rozmieszczane w sposób pozwalający na wygodną obserwację ze stanowiska zdalnego prowadzenia ruchu wykorzystywanego bezpośrednio do prowadzenia ruchu kolejowego oraz sterowania urządzeniami.

Dla systemów monitorujących zawierających w sobie kilka lub kilkanaście elementów składowych zalecana jest ich prezentacja w formie zgrupowanych widoków zminiaturyzowanych w ramach jednego ekranu z możliwością wywoływania, powiększenia i edytowania.

5. Pracownik obejmujący dyżur powinien dokonać krótkiej oceny stanu monitorów ekranowych pod kątem komfortu i czytelności pracy. W szczególności należy sprawdzić:
   1) czy obraz na monitorach ekranowych jest poprawnie wyświetlany i czytelny,
   2) czy nie występują zakłócenia obrazu, uszkodzenia lub inne nieprawidłowości,
   3) czy jasność monitorów ekranowych spowodowana usterką nie powoduje dyskomfortu wzrokowego,
   4) w przypadku stwierdzenia zanieczyszczeń wpływających na jakość obrazu należy oczyścić powierzchnię monitorów przy użyciu odpowiednich środków (sucha lub lekko zwilżona tkanina antyelektrostatyczna),
   5) wszelkie stwierdzone nieprawidłowości należy odnotować w odpowiedniej dokumentacji oraz powiadomić o tym fakcie przełożonego lub właściwe służby techniczne w celu usunięcia nieprawidłowości.

TABELA ZMIAN

Nr zmiany	Nr uchwały Zarządu/decyzji członka Zarządu wprowadzającej zmianę	Jednostki redakcyjne, w obrębie których wprowadzono zmiany	Data wejścia w życie	Biuletyn PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., w którym zmiana została opublikowana (Nr/poz./rok)
1.	2.	3.	4.	5.